

บทความวิจัย

การประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ
An Evaluation of the Nurse Specialty Program in Emergency Nursing
Boromarajonani College of Nursing, Bangkok

Received: Feb 27, 2019
Revised: May 10, 2019
Accepted: May 24, 2019

อุบล สุทธิเนียม พย.ม. (Ubol Suttineam, M.N.S.)¹
เสมอจันทร์ ชีระวัฒน์สกุล วท.ม. (Smerchan Teerawatskul, M.Sc.)²
ปรียาวรรณ วิบูลย์วงศ์ พย.ม. (Preeyawan Vibulwong, M.N.S.)³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลฉุกเฉิน รุ่นที่ 7 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สำเร็จการอบรม จำนวน 60 คน อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา จำนวน 10 คน ผู้บังคับบัญชาระดับต้นของผู้สำเร็จการอบรม จำนวน 48 คน อาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 12 คน คณะกรรมการหลักสูตร จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินโดยใช้รูปแบบ CIPP Model วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Independent t-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านบริบท พบว่า ผู้สำเร็จการอบรม อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา และอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึก มีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โครงสร้างหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรเหมาะสม เนื้อหารายวิชา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสามารถนำไปใช้ได้จริงอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ผู้สำเร็จการอบรม อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา มีความคิดเห็นว่าอาจารย์ผู้สอน อาจารย์พี่เลี้ยงมีความรู้และประสบการณ์ในหัวข้อที่สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนมีเพียงพอและทันสมัยอยู่ในระดับมาก
3. ด้านกระบวนการ พบว่า ผู้สำเร็จการอบรม มีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรม ประเมินผลการสอนของอาจารย์เหมาะสมมากที่สุด อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา มีความคิดเห็นว่าการแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนรายวิชาแก่ผู้เข้าอบรมเหมาะสมมากที่สุด ส่วนการวัดและการประเมินผลทั้งผู้สำเร็จการอบรม อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา มีความคิดเห็นว่าการแจ้งผลการเรียนรายวิชาให้ผู้เข้าอบรมทราบเหมาะสมมากที่สุด และมีความคิดเห็นด้านการจัดทำข้อสอบมีความเหมาะสมทั้งด้านปริมาณ ความยากง่าย และครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียนน้อยที่สุด

^{1,2,3} Nurse instructor, Boromarajonani College of Nursing Bangkok, Email: ¹Ubol.s@bcn.ac.th, ²smerchan.t@bcn.ac.th, ³preeyawan.v@bcn.ac.th
Boromarajonani College of Nursing, Bangkok, Thailand

4. ด้านผลผลิต พบว่า สมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมโดยรวมระหว่างก่อนการอบรมและหลังสำเร็จการอบรมทันทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาระดับต้นโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.32$, $SD = .36$)

ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรอบรมการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินทั้งในด้านการปรับปรุงเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับอบรมด้านการพยาบาลฉุกเฉิน ตลอดจนพัฒนาระบบการบริหารหลักสูตร เพื่อให้การจัดการอบรมเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เข้ารับการอบรมและหน่วยงานต้นสังกัด

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร, การพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน, สมรรถนะ

Abstract

This descriptive study aimed to investigate competency of the trainee graduated from the certificate program in emergency nursing, Boromarajonani College of Nursing, Bangkok. Sixty trainees graduated from this program in 2016 and 48 of their supervisors, 10 nurse instructors and course administrators, 12 mentors, and 7 program committees were recruited into the study. The CIPP Model was used as a framework for program analysis. Data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, and independent t-test. The results of the study revealed that:

1. Contextual aspects: the graduates, course administrators, nurse instructors, and mentors perceived that the objectives of the course were consistent with the needs of related stakeholders and overall applicability was at a high level. The course curriculum structure contained appropriate credits. The course content was consistent with the course objectives and applicability was at a high to highest level.

2. Input factors: the graduates, course administrators, and instructors rated the instructors' and mentors' knowledge and experience on their teaching topic at the highest level and they rated sufficiency and advancement of teaching and learning resources at a high level.

3. Process: the graduates reported that the instructors' teaching performance was the most appropriate. The course administrator evaluated course objective elucidation for the trainee as the most appropriate. Both graduates and the course administrators stated that grade report of each subject to the trainees was the most appropriate and exam management was the least appropriate in term of quantity, difficulty, and coverage.

4. Productivity: overall competency of the graduates between pre-training and post-training was significantly different ($p < .001$). Overall competency of the graduates as perceived by the supervisors was at a good level ($\bar{X} = 4.32$, $SD = .36$)

The results from this study can be used as guidelines to enhance quality of the short course training in emergency nursing program in term of content, learning activity, and learning experience improvement. This program needs to be updated and meets the needs of the trainee as well as to develop course curriculum management system for the optimum benefit of the trainees and their affiliated organization.

Keywords: course evaluation, nurse specialty program in emergency nursing, CIPP Model, competency

บทนำ

ในปัจจุบันบริบททางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาวะมลพิษทางสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศของโลก ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาสาธารณสุขต่างๆ ทั้งจากโรค อุบัติเหตุ และภัยธรรมชาติ ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทำให้หน่วยงานทางด้านสาธารณสุขต้องมีการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือด้านระบบบริการฉุกเฉินในการที่จะเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าว รวมถึงการให้ความช่วยเหลือที่ต้องรวดเร็วทันการณ์ ซึ่งจำเป็นต้องมีทีมงานที่เข้มแข็งและมีการจัดการที่ดี จากการประชุมเครือข่ายการแพทย์ฉุกเฉินระดับภูมิภาคและท้องถิ่นปี 2559 ศาสตราจารย์คลินิกเกียรติคุณ นายแพทย์ปิยะสกล สกลสัตยาทร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประธานกรรมการการแพทย์ฉุกเฉินกล่าวว่า การเจ็บป่วยฉุกเฉินทั้งจากโรคและอุบัติเหตุ เป็นสาเหตุของการเสียชีวิตอันดับ 1 ในเกือบทุกประเทศทั่วโลก ประเทศไทยพบผู้ป่วยฉุกเฉินประมาณ 4 ล้านคนต่อปี จึงได้มอบนโยบายการขับเคลื่อนงานการแพทย์ฉุกเฉินไทย 5 ข้อ คือ 1) การบูรณาการความร่วมมือ 2) พัฒนาบุคลากรพร้อมขวัญกำลังใจ 3) พัฒนาศูนย์รับแจ้งเหตุ 4) Trauma Emergency Administrative Unit และ 5) ให้ความรู้และอบรมประชาชนทั่วไป¹ เพื่อให้เกิดการดำเนินการแพทย์ฉุกเฉินอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินของประเทศไทยจะมีพัฒนาการมานานกว่า 10 ปี มีการผลิตแพทย์สาขาเวชศาสตร์ฉุกเฉินเพื่อตอบสนองความต้องการการช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉินทั้งในและนอกโรงพยาบาล แต่ยังผลิตได้จำนวนน้อยและไม่เพียงพอกับความต้องการประกอบกับการขาดแคลนแพทย์ที่ไปปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน บุคลากรทางการแพทย์ในหน่วยฉุกเฉินจึงมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะช่วยประคับประคองผู้ป่วยให้ผ่านพ้นภาวะฉุกเฉินได้โดยเร็วที่สุดและช่วยชีวิตผู้ป่วยได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากอุบัติเหตุและฉุกเฉินเป็นบริการที่สำคัญด้านแรกของการให้บริการรักษาผู้ป่วยที่มีอาการบาดเจ็บและเจ็บป่วยฉุกเฉิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นและความตายของผู้ป่วย พร้อมทั้งส่งผลต่ออัตราความพิการและอัตราการตาย ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ป่วยฉุกเฉินเสียชีวิตก่อนถึงโรงพยาบาล 60,000 คน/ปี ถ้าพัฒนาระบบการช่วยเหลือได้ดี จะสามารถลดอัตราการ

เสียชีวิตถึงร้อยละ 20 โดยเฉพาะผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤติจะต้องได้รับการช่วยเหลือจากชุดปฏิบัติการระดับสูงภายใน 8 นาที ปัญหาในปัจจุบันยังต้องใช้ชุดปฏิบัติการระดับสูงรับช่วงต่อระหว่างทาง ซึ่งอาจไม่ทันเวลาในการช่วยชีวิต แม้กระนั้นชุดปฏิบัติการต่างๆ ที่เข้าถึงผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤติภายใน 8 นาทีก็ยังมีเพียงร้อยละ 45.78 เท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอกับผู้ป่วยฉุกเฉิน² ดังนั้นการพัฒนาองค์ความรู้และสมรรถนะของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะพยาบาลในหน่วยฉุกเฉินต้องมีความรู้ความชำนาญ มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว และถูกต้องในการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน เพื่อลดภาวะเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น และการที่จะพัฒนาคุณภาพการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินได้อย่างถูกต้องปลอดภัยและมีประสิทธิภาพนั้น การฝึกอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพยาบาลในประเทศไทยได้มีการพัฒนาการฝึกอบรมโดยสถาบันหลายแห่งทั้งของรัฐและเอกชนได้จัดให้มีโปรแกรมการศึกษาเพิ่มเติมแก่บุคลากรทางการแพทย์ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ทั้งหลักสูตรการศึกษาระยะยาวและหลักสูตรการอบรมระยะสั้น แต่อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาสภาพการณ์ด้านสาธารณสุขของประเทศไทยในปัจจุบันซึ่งบุคลากรทางการแพทย์พยาบาลยังมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน การลาเพื่อศึกษาต่อเป็นเวลานานย่อมทำให้เกิดปัญหาต่อระบบบริการพยาบาล ดังนั้นการฝึกอบรมระยะสั้นจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุด

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี กรุงเทพมหานคร ในฐานะสถาบันผลิตและพัฒนาบุคลากรที่ตอบสนองความต้องการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจึงได้จัดการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยฉุกเฉินให้มีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพทางการพยาบาลฉุกเฉินมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และความเจริญทางวิทยาศาสตร์ที่รู้หน้าไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่

การเป็นพยาบาลฉุกเฉินที่มีคุณภาพ สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยหลักสูตรมีระยะเวลาการศึกษา 16 สัปดาห์ มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 15 หน่วยกิต แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 10 หน่วยกิต และภาคปฏิบัติ 5 หน่วยกิต มีการจัดเนื้อหาการเรียนการสอนให้ผู้เข้าอบรมมีทักษะและสมรรถนะตรงตามเกณฑ์ที่สภาการพยาบาลกำหนด³ และจากการดำเนินงานที่ผ่านมาวิทยาลัยฯ ได้มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร นอกจากนั้นยังได้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต้นสังกัดภายหลังสำเร็จการฝึกอบรม 1 ปี ซึ่งจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรมี 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ 2) เพื่อประเมินหลักสูตรที่จะนำไปสู่การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตัวหลักสูตร อีกทั้งผลจากการประเมินหลักสูตรยังสามารถช่วยตัดสินคุณค่าของหลักสูตรได้อีกด้วย^{4,5,6} แต่อย่างไรก็ตามวิทยาลัยฯ ยังมิได้มีการประเมินหลักสูตรการพยาบาลฉุกเฉินอย่างเป็นระบบ ซึ่งการที่จะบริหารการจัดการอบรมให้มีประสิทธิภาพนั้นควรที่จะได้รับข้อมูลจากหลายมิติเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการอบรมให้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการฝึกอบรม จึงเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะทำการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากการพยาบาลฉุกเฉิน โดยใช้วิธีการประเมินตาม CIPP model⁷⁻⁹ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรทั้งระบบที่มีความครอบคลุม เหมาะสมกับบริบทของการจัดการศึกษาในหลักสูตรและง่ายต่อการนำไปใช้ โดยมีการประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล และด้านผลผลิต ได้แก่ สมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากการพยาบาลฉุกเฉิน ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติงาน โดยคณะผู้วิจัยมีความมุ่งหวังที่จะนำผลจากการประเมินหลักสูตรดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากการพยาบาลฉุกเฉินให้มีคุณภาพเพื่อให้พยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรม มีความรู้และสมรรถนะในการ

ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยอุบัติเหตุฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนงานการแพทย์ฉุกเฉิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากการพยาบาลฉุกเฉิน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (context) ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (product)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 150 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากการพยาบาลฉุกเฉิน รุ่นที่ 7 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร ปีพ.ศ. 2559 จำนวน 60 คน
2. อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา จำนวน 10 คน
3. อาจารย์พี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่ในการนิเทศหรือสอนภาคปฏิบัติในขณะฝึกภาคปฏิบัติของหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากการพยาบาลฉุกเฉินใน 4 แหล่งฝึกๆ ละ 3 คน จำนวน 12 คน
4. ผู้บังคับบัญชาระดับต้น ได้แก่ หัวหน้างานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบผู้สำเร็จการอบรมโดยตรงจำนวน 60 คน
5. คณะกรรมการหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากการพยาบาลฉุกเฉิน ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากการพยาบาลฉุกเฉินโดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตร CIPP Model ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) มี

รายละเอียดดังนี้ 1) แบบสอบถามด้านบริบท เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ และ 5 ระดับ รวมจำนวน 48 ข้อ 2) แบบสอบถามด้านปัจจัยนำเข้า เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาจารย์ผู้สอน และอาจารย์พี่เลี้ยง ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ 3) แบบสอบถามด้านกระบวนการ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ โดยแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด ได้ผ่านการพิจารณาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาลฉุกเฉินและการสอน จำนวน 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้กับผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .82-.99 4) แบบสอบถามด้านผลผลิต เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน รุ่นที่ 7 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในห้องอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ของ Tubsoongnoen¹⁰ ผู้วิจัยได้รับการอนุญาตให้ใช้แบบสอบถามดังกล่าวแล้ว โดยแบบสอบถามมีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่น้อยกว่า 1.50 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 109 ข้อ และ 5) แบบสัมภาษณ์การประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างปลายเปิด 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพยาบาลฉุกเฉินและการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC และเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 นำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 124 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.67

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ (เอกสารหมายเลข 007/2559) ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และเชิญชวนเข้าร่วมโครงการวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยมอบเอกสารชี้แจงข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง และเซ็นชื่อในเอกสารแสดงความยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าว การรายงานผลการวิจัยจะกระทำในภาพรวมและจะดำเนินการด้วยความระมัดระวัง รัศกุ่ม ไม่มีการอ้างอิงถึงชื่อของกลุ่มตัวอย่างหรือข้อมูลส่วนตัวใดๆ และผู้วิจัยจะทำลายแบบสอบถาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ภายในระยะเวลา 3 เดือนหลังการทำวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ
2. ความคิดเห็นการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ วิเคราะห์โดยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้สำเร็จการอบรมต่อสมรรถนะของตนเองระหว่างก่อนการอบรม หลังสำเร็จการอบรมทันที และภายหลังสำเร็จการอบรม 6 เดือน โดยใช้สถิติ Independent t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้สำเร็จการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 81.40 ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.10 วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 96.60 ตำแหน่งในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 59.30 มีประสบการณ์ในการทำงานหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.00
2. ผลการวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต แสดงดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นด้านบริบทเกี่ยวกับความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และความสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้ของผู้สำเร็จการอบรม อาจารย์ประจำ ผู้ประสานงานวิชา และอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึก

ด้านบริบท	ผู้สำเร็จการอบรม			อาจารย์ประจำ และ ผู้ประสานงานวิชา			อาจารย์พี่เลี้ยง ในแหล่งฝึก		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
ความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม									
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.37	.39	มาก	4.48	.39	มาก	4.39	.36	มาก
เนื้อหาทฤษฎีของหลักสูตร	4.46	.48	มาก	4.58	.42	มากที่สุด	4.37	.39	มาก
ความสามารถนำไปปฏิบัติ									
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.08	.88	มาก	4.45	.37	มาก	4.06	.36	มาก
เนื้อหาทฤษฎี	4.17	.70	มาก	4.43	.44	มาก	4.01	.41	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าของผู้สำเร็จการอบรม อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา

รายการประเมิน	ผู้สำเร็จการอบรม			อาจารย์ประจำ และ ผู้ประสานงานวิชา		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
อาจารย์ผู้สอน อาจารย์พี่เลี้ยง	4.38	.44	มาก	4.40	.38	มาก
ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอน	4.29	.47	มาก	4.41	.56	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นด้านกระบวนการของผู้สำเร็จการอบรม อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา

รายการประเมิน	ผู้สำเร็จการอบรม			อาจารย์ประจำ และ ผู้ประสานงานวิชา		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
กระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.38	.44	มาก	4.36	.44	มาก
การวัดและประเมินผล	4.29	.47	มาก	4.38	.45	มาก

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านผลผลิตเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมตามความคิดเห็นของผู้สำเร็จการอบรม ระหว่างก่อนการอบรม หลังสำเร็จการอบรมทันที และหลังสำเร็จการอบรม 6 เดือน

สมรรถนะของ ผู้สำเร็จการอบรม	N	$\bar{X}$	SD.	t	p-value
ก่อนการอบรม	45	3.47	.46	9.860	< .001
หลังสำเร็จการอบรมทันที	47	4.30	.34	1.517	.133
หลังสำเร็จการอบรม 6 เดือน	48	4.19	.34		

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านผลผลิตเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรม ตามความคิดเห็นของผู้สำเร็จการอบรม และผู้บังคับบัญชาในระดับต้น

สมรรถนะของ ผู้สำเร็จการอบรม	ผู้สำเร็จการอบรม (n=47)		ผู้บังคับบัญชา ระดับต้น (n=48)		t	p-value
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
ด้านการปฏิบัติการพยาบาล...	4.23	.34	4.37	.39	1.859	.066
ด้านการคัดกรอง...	4.27	.36	4.43	.41	1.910	.059
ด้านการฟื้นคืนชีพขั้นสูง	4.25	.42	4.43	.42	2.031	.045
ด้านการทำงานเป็นทีม...	4.36	.47	4.52	.43	1.773	.080
ด้านการติดต่อสื่อสาร	3.98	.38	4.04	.43	.678	.499
ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล...	4.37	.43	4.53	.44	1.816	.073
ด้านการจัดการสถานการณ์...	4.11	.37	4.24	.43	1.557	.123
ด้านภาวะผู้นำ	4.32	.43	4.37	.45	.607	.546
ด้านกฎหมาย จริยธรรม ...	4.05	.41	4.21	.46	1.753	.083
ด้านการวางแผนจำหน่าย...	4.24	.38	4.39	.45	1.797	.076
ด้านวิชาการ...	3.95	.47	3.99	.45	.459	.647
สมรรถนะโดยรวม	4.19	.34	4.32	.36	1.720	.089

อภิปรายผลการวิจัย

1. การประเมินด้านบริบท เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการอบรม อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา และอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกมีความคิดเห็นตรงกันว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตร/เนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในระดับมาก-มากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, $SD. = .39$ / $\bar{X} = 4.46$, $SD. = .48$ / $\bar{X} = 4.48$, $SD. = .39$ / $\bar{X} = 4.58$, $SD. = .42$ และ $\bar{X} = 4.39$, $SD. = .36$ / $\bar{X} = 4.37$, $SD. = .39$) และมีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตร/เนื้อหาวิชาของหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD. = .88$ / $\bar{X} = 4.17$, $SD. = .70$; $\bar{X} = 4.45$, $SD. = .37$ / $\bar{X} = 4.43$, $SD. = .44$ และ $\bar{X} = 4.06$, $SD. = .36$ / $\bar{X} = 4.01$, $SD. = .41$) ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานครได้เปิดการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินมาทั้งหมด 7 รุ่น มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย โดยมีความเชื่อว่างานการพยาบาลผู้เจ็บป่วยฉุกเฉินมีคุณภavn นั้น พยาบาลผู้ปฏิบัติงานจะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีในการให้การดูแลผู้เจ็บป่วยฉุกเฉิน ให้สอดคล้องกับการเจ็บป่วยฉุกเฉินที่มีความรุนแรง ซับซ้อน มีรูปแบบและมีสาเหตุหลากหลายมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของโลก และสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งการสร้างหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินนั้นได้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนคือ มีการสำรวจความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จัดโครงสร้างเนื้อหาสาระหลักสูตร กำหนดประสบการณ์เรียนรู้ และการประเมินผล สอดคล้องกับ Kongterm¹¹ ได้เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพจะต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การประเมินความต้องการ ขั้นที่ 2 การฝึกอบรม และขั้นที่ 3 การประเมินผล

นอกจากนี้ในการจัดทำหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินเป็นไปตามเกณฑ์การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการพยาบาลเฉพาะทางและการบริหารจัดการหลักสูตรของสภาการพยาบาล³ เมื่อสิ้นสุดการอบรมของแต่ละรุ่นได้มีการประเมินผลการจัดการอบรมทั้งในภาพ

รวมของการจัดอบรมและแต่ละรายวิชา โดยนำข้อมูลจากผลการประเมินที่ได้มาพัฒนาการจัดการอบรมและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงและมีความทันสมัย ทั้งนี้ได้มีการประชุมคณะกรรมการหลักสูตรเพื่อร่วมพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะก่อนการเปิดอบรมในรุ่นต่อไปทุกครั้ง จึงทำให้หลักสูตรนี้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้ สอดคล้องกับเพชรฯ ทองเฒ่า และเกศ-กัญญา ไชยวงศา¹² ที่ศึกษาการประเมินโครงการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) รุ่นที่ 9 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี พบว่าวัตถุประสงค์หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD. = 0.56$, $\bar{X} = 4.56$, $SD. = 0.56$ และ $\bar{X} = 4.51$, $SD. = 0.58$ ตามลำดับ)

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับการประเมินอาจารย์ผู้สอน อาจารย์พี่เลี้ยงและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการอบรม อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน อาจารย์พี่เลี้ยงและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, $SD. = .43$ และ $\bar{X} = 4.41$, $SD. = .42$ ตามลำดับ) เนื่องจากก่อนเปิดหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน วิทยาลัยฯ ได้มีการสรรหาวิทยากรจากสถาบันของรัฐและเอกชนที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์ตรงสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอนในภาคทฤษฎี และเป็นไปตามเกณฑ์การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการพยาบาลเฉพาะทางและการบริหารจัดการหลักสูตรของสภาการพยาบาล³ นอกจากนี้ ผู้ประสานงานรายวิชาจะแจ้งผลการประเมินและข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนในรุ่นที่ผ่านมาให้วิทยากรทราบ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนภาคปฏิบัติวิทยาลัยฯ ได้สรรหาแหล่งฝึกที่มีศักยภาพ มีความพร้อม และประสบการณ์ในการสอนนิเทศผู้เข้าอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน โดยแหล่งฝึกทั้งหมดจำนวน 4 สถาบันเป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ ได้แก่ โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาล

เลิดสิน โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เป็นโรงพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล สามารถสนับสนุนอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติได้อย่างเพียงพอเหมาะสม มีจำนวนผู้ป่วยเพียงพอสำหรับผู้เข้าอบรม โดยมีอัตราส่วนผู้เข้าอบรมต่อผู้ป่วยเท่ากับ 1:2 มีอาจารย์พี่เลี้ยงทั้งแพทย์ พยาบาลที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในการดูแล รักษาพยาบาลผู้ป่วยฉุกเฉินเป็นผู้ดูแลผู้เข้าอบรม และมีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการพยาบาลเฉพาะทางและการบริหารจัดการหลักสูตรของสภาการพยาบาล³

นอกจากนี้วิทยาลัยฯ ได้มีการเตรียมความพร้อมของห้องเรียน โดยมีการปรับปรุงห้องเรียนให้เหมาะสมสำหรับใช้ในการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางในปี พ.ศ. 2557 รวมทั้งจัดอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต เครื่องฉายแผ่นทึบ และเครื่องเสียง เป็นต้น มีห้องสมุดที่มีพื้นที่เหมาะสม มีหนังสือ ตำรา วารสาร และสื่อต่างๆ เพียงพอสำหรับผู้เข้าอบรมใช้ศึกษาค้นคว้า วิทยาลัยฯ ยังได้มีการสำรวจความต้องการของหนังสือและตำราที่ใช้ในการจัดการอบรมหลักสูตรการพยาบาลฉุกเฉินและดำเนินการจัดซื้อเบื้องต้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ปัจจัยเกื้อหนุนตามที่สภาการพยาบาลกำหนด สอดคล้องกับที่ผู้สำเร็จการอบรมอาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ ผู้ประสานงานวิชาประเมินทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความเหมาะสมของห้องเรียนภาคทฤษฎี ($\bar{X} = 4.43$, $SD. = .53$) และความเพียงพอของหนังสือ ตำรา วารสาร และเอกสารที่ใช้ในการเรียนการสอนและการค้นคว้าในห้องสมุดของวิทยาลัย ความทันสมัยของหนังสือ ตำราในห้องสมุด ความเหมาะสมของการจัดให้บริการในห้องสมุด และความเหมาะสมของแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.50$, $SD. = .71$) ตามลำดับ สอดคล้องกับ Pinyo, Uraiwan, Ladda และ Parichard⁸ ศึกษาการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัด โรงพยาบาลราชวิถี พบว่า ผู้สำเร็จการอบรมมีความเห็นว่าทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ ห้องเรียนทฤษฎีและห้องผ่าตัดสำหรับฝึกปฏิบัติงานตามสาขาที่เลือกสรรมีความเพียงพอ มีความเหมาะสม และมีความสะดวกในการให้บริการมาก

ที่สุด และสอดคล้องกับ Onsrri, Thaiudom, Pathumkaew¹³ ศึกษาการประเมินหลักสูตรพยาบาลกู้ชีพ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พบว่า ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้เข้ารับการอบรม วิทยากร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.43$, $SD. = .59$)

3. การประเมินด้านกระบวนการ เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

จากผลการวิจัยพบว่าผู้สำเร็จการอบรม อาจารย์ประจำและผู้ประสานงานวิชา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน/การวัดและประเมินผลในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, $SD. = .44$ / $\bar{X} = 4.29$, $SD. = .47$; และ $\bar{X} = 4.36$, $SD. = .44$ / $\bar{X} = 4.38$, $SD. = .45$ ตามลำดับ) ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินเป็นหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจากสภาการพยาบาล โดยปฏิบัติตามเกณฑ์การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการพยาบาลเฉพาะทางและการบริหารจัดการหลักสูตรของสภาการพยาบาล³ คือ ระยะเวลาการฝึกอบรม 17 สัปดาห์ จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 15 หน่วยกิต แบ่งเป็น ภาคทฤษฎี 10 หน่วยกิต ภาคปฏิบัติ 5 หน่วยกิต นอกจากนี้ก่อนเปิดรายวิชาผู้ประสานงานรายวิชามีการชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน กิจกรรม และการวัดประเมินผลให้ผู้เข้าอบรมทราบ มีการจัดลำดับเนื้อหารายวิชาให้มีความเหมาะสมในการเรียนก่อน-หลัง ผู้ประสานงานรายวิชาประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การบรรยายแบบมีส่วนร่วม การอภิปราย การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล Evidence based สาธิตและสาธิตย้อนกลับ Case Based Learning ฝึกปฏิบัติการกู้ชีพขั้นสูงในสถานการณ์จำลอง (Simulation) การฝึกทักษะการให้คำปรึกษา เป็นต้น สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเชื่อมโยงความรู้จากภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้

ในส่วนวิธีการวัดและประเมินผลรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตรมีความหลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เข้าอบรมให้มีสมรรถนะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รายวิชาภาคทฤษฎีมีการประเมินผลโดยการสอบข้อเขียน ฝึกทักษะ เช่น ทักษะการให้คำปรึกษา ทักษะการกู้ชีพและการตัดสินใจทางคลินิก (Comprehensive life support: CLS) เป็นต้น ส่วนภาคปฏิบัติ

มีการประเมินผลโดยประเมินพฤติกรรมการศึกษาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ จัดทำรายงานการศึกษาผู้เจ็บป่วยฉุกเฉิน นำเสนอและอภิปราย จัดทำบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานการพยาบาลฉุกเฉิน สอดคล้องกับ Ruppinchokdee¹⁴ ที่กล่าวว่า การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ต้องดำเนินด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา และผู้เรียน และสอดคล้องกับ Boontiva, Thummak, Lhaosupab และ Pitagsavaragon¹⁵ ที่ศึกษาการประเมินหลักสูตรพยาบาลกึ่งซีของคณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช พบว่าผู้เข้ารับการอบรมให้คะแนนในเรื่องของการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากทุกหัวข้อทั้งวิธีการประเมินผลที่มีความหลากหลาย ชัดเจน เหมาะสม และยุติธรรม

4. การประเมินด้านผลผลิต เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมตามความคิดเห็นของผู้สำเร็จการอบรมในช่วงก่อนการอบรม หลังสำเร็จการอบรมทันที หลังสำเร็จการอบรม 6 เดือน และสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาระดับต้น

ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมระหว่างก่อนการอบรมและหลังสำเร็จการอบรมทันทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) แสดงว่าการฝึกอบรมทำให้ผู้สำเร็จการอบรมมีสมรรถนะด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคคล โดยมุ่งที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติของบุคคล เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและเพิ่มผลผลิต ทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้¹⁶ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sindhu¹⁷ พบว่า พยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่ได้รับ และไม่ได้รับการเข้าร่วมประชุมอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉินมีการปฏิบัติการแพทย์ฉุกเฉินที่แตกต่างกันทั้งการให้ยา หัตถการด้านการหายใจ และหัตถการด้านหัวใจและหลอดเลือด และสอดคล้องกับ Boontiva และคณะ¹⁵ ที่ศึกษาการประเมินหลักสูตรพยาบาลกึ่งซีของคณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช พบว่าความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลกึ่งซีของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรพยาบาลกึ่งซีรุ่นที่ 1 และ 2 หลัง

การอบรมมีความรู้สูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อธิบายได้ว่าการอบรมหลักสูตรการพยาบาลกึ่งซีที่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้และมวลประสบการณ์ที่สามารถทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้ารับการอบรม ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นว่าการอบรมทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม และได้ฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์ตามที่คุณสอนจัดการเรียนรู้ ทำให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

ค่าเฉลี่ยสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมระหว่างหลังสำเร็จการอบรมทันทีและหลังสำเร็จการอบรม 6 เดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผู้สำเร็จการอบรมมีสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลฉุกเฉินหลังสำเร็จการอบรมทันทีกับเมื่อไปปฏิบัติงานแล้ว 6 เดือนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรที่ต้องมีการวางแผน มีการจัดลำดับกิจกรรม และมีกระบวนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บุคลากรมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีความรู้ความเข้าใจ มีความชำนาญการเกี่ยวกับงานในหน้าที่ หรือในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะภายในระยะเวลาที่กำหนดและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางที่จะส่งเสริมให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต¹⁸ ดังนั้น พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินควรได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และทัศนคติที่ดีอันจะส่งเสริมให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน (ER) เป็นด่านแรกของโรงพยาบาลที่ต้องให้บริการรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยจากภาวะฉุกเฉินที่เกิดจากอาการของโรคต่างๆ ทั้งจากพยาธิสภาพ และการบาดเจ็บ ลักษณะการบริการเน้นให้การช่วยเหลือผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะฉุกเฉินและฉุกเฉินวิกฤต โดยเป็นการให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง มีเป้าหมายหลักในการให้บริการแก่ผู้ป่วยคือ สามารถดำรงรักษาชีวิต (Save life) รักษาอวัยวะแขนขาให้ดำรงอยู่ (Save limbs) และประคับประคองอวัยวะที่ดำรงอยู่ให้สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ (Save function)¹⁹ พยาบาลวิชาชีพในห้องอุบัติเหตุและฉุกเฉินต้องปฏิบัติให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเริ่มตั้งแต่การให้การพยาบาลผู้ป่วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน การคัดกรอง คัดแยกผู้ป่วยที่มีภาวะเร่งด่วนให้ได้รับการรักษาอย่างทันที่ การช่วย

ฟื้นคืนชีพ ซึ่งต้องใช้ทักษะขั้นสูง การทำงานเป็นทีม มีความพร้อม กับสิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้การช่วยฟื้นคืนชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดอัตราการเสียชีวิตได้¹⁰

ค่าเฉลี่ยสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมโดยรวมระหว่างความคิดเห็นของผู้สำเร็จการอบรมและผู้บังคับบัญชา ระดับต้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Vibulwong และ Rittiwong²⁰ ที่เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลฉุกเฉินรุ่นที่ 5 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ ระหว่างความคิดเห็นของผู้สำเร็จการอบรมและผู้บังคับบัญชาระดับต้น พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ สามารถทำให้ผู้สำเร็จการอบรมมีสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินได้ตามความคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาในระดับต้นที่ประเมินสมรรถนะของผู้สำเร็จการอบรมอยู่ในระดับดี ดังที่ Thananan²¹ กล่าวว่า การฝึกอบรมให้ประโยชน์ในการพัฒนาบุคคลและองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะเพิ่มพูนความสามารถรวมทั้งเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมของผู้รับเข้าฝึกอบรม ทำให้มีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานดีขึ้น การฝึกอบรมยังช่วยส่งเสริมทักษะและความสามารถที่สูงขึ้น การทำงานก็จะประสบผลสำเร็จด้วยความรวดเร็ว ก่อให้เกิดแรงเสริมกำลังใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลฉุกเฉิน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ 4 ด้าน คือด้านบริบท (context) ด้านปัจจัยนำเข้า (input) ด้านกระบวนการ (process) และด้านผลผลิต (product) สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการอบรมเช่น การปรับปรุงเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีความทันสมัยและสอดคล้อง

กับความต้องการของการให้บริการด้านฉุกเฉินอย่างครอบคลุม ตลอดจนการพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรเพื่อให้การจัดอบรมเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เข้ารับการอบรมและหน่วยงานต้นสังกัด

2. ผู้สำเร็จการอบรมประเมินสมรรถนะของตนเองด้านการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ และสื่อสารด้วยภาษาอื่นตามบริบทของโรงพยาบาล ด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินเกี่ยวกับความสามารถในการช่วยทำวิจัยหรือทำวิจัยได้อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น วิทยาลัยฯควรวางแผน ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบวิธีวิจัยและมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความคงอยู่เกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง
2. ควรมีการติดตามการประเมินผลหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นถึงแนวโน้มและทิศทางการพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้เข้ารับการอบรมต่อการเข้ารับการอบรมในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมต่อการจัดการอบรมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมและหน่วยงานต้นสังกัดมากยิ่งขึ้น
4. ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลฉุกเฉิน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่อไป

References

1. Sakolsatayathorn P. Policy Driven of Emergency Medical Services. *Emergency Medical Network* 2016;2(4):3-4. (in Thai).
2. Bunsiricomchai P. Advance EMS Project. *Emergency Medical Network* 2016;2(4):5-6. (in Thai).
3. Thailand Nursing and Midwifery Council. Nursing Council Announcement: Preparation Criteria Program of Nursing Specialty and Course Management 2014. (Internet). 2014. (cited 2017 May 4) Available from: www.tnc.or.th/files/2014/04/act_of_parliament-8495/_92205.pdf
4. Thongthai W. Program Evaluation: Theory to Practice. (Internet). 2009. (cited 2016 Sep 5) Available from: http://www.doed.edu.ku.ac.th/article/eva_curri.pdf.
5. Nethanomsak T. The Development of Self-Evaluation System on School-Based Curriculum at Elementary Education Level. (doctoral's thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University; 2007. (in Thai).
6. Paiwithayasiritham CA. Development of the Curriculum Evaluation Model: An Application of a Meta-evaluation. (doctoral's thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University; 2007. (in Thai).
7. Stufflebeam DL. Educational evaluation and decision making. Illinois: Peacock Publishing; 1971.
8. Pinyo S, Uraiwan N, Ladda Y, Parichard M. An evaluation of the program of nursing specialty in perioperative nursing at Rajavithi Hospital. (Research report). Bangkok: Operative department at Rajavithi Hospital; (2011). (in Thai)
9. Somphong P. An Evaluation of Training Program of Nursing Specialty in Nurse Practitioner (Primary Medical Care). (Master's thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University; 2012. (In Thai).
10. Tubsoongnoen P. The Competency of Emergency Nurses, Government Hospitals. (Master's thesis). Bangkok: Chulalongkorn University; 2009. (in Thai).
11. Kongterm S. The Development of Training curriculum to enhance analytical thinking instruction ability for teachers in the office of basic education commission. (doctoral's thesis). Phitsanulok: Naresuan University; 2010. (in Thai).
12. Petchara T, keskunya C. The Evaluation of the Program of Nursing Specialty in Nurse Practitioner (Primary Medical Care) Class 9th. (Research report); 2011. (in Thai).
13. Onsri P, Thaiudom A, Pathumkaew P. An Evaluation of Emergency Medical Service Nursing Course at Phramongkutklao Hospital. *J The Royal Thai Army Nurses* 2013;14(3):125-32. (in Thai).
14. Ruppinachokdee W. Measurement and Evaluation consistent with Teaching Techniques. (Internet). 2017. (cited 2017 Dec 10) Available from: http://regis.rmutp.ac.th/km_regis/stock/2557/1-57.pdf.
15. Boontiva S, Thummak S, Lhaosupab N, Pitagsavaragon P. An Evaluation of Emergency Medical Service Nursing Course of Kuakarun Faculty of Nursing, Navamindradhiraj University. *J The Royal Thai Army Nurses* 2015;16(2):41-9. (in Thai).

16. Chonpracha S. The Development of non-formal education training curriculum for teachers in school under Chiengrai Educational Service Office Area 2. (Docteral's thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University; 2007. (in Thai).
17. Sindhu S, Konggumnerd R, Wiwattanacheewin KA. Study of Factors Related to Emergency Medical Service of Professionnal Nurses. J Boromarajonani College of Nursing, Naknonratchasima 2014;20(2):32-45. (in Thai).
18. Watthanakuljaroen T. Development of Distance Training Packages on Information Communications and Technology used in Distance Education. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University; 2011. (in Thai).
19. Ramkaew K., Oumtanee A. Working Experience of Emergency Nurses in Tertiary Care Hospital J. The Royal Thai Army Nurses 2014;15(3):41-9. (In Thai).
20. Vibulwong P, Rittiwong T. A Competency Evaluation of Participants from the Emergency Nurse Training Program at Boromarajonani College of Nursing, Bangkok 2014;30(1):72-85. (in Thai).
21. Thananan S. Human resources training of benefits. Bangkok: TPN place; 2008. (in Thai).